

Tatjana Kreč

Osnovna šola Miška Kranjca, Ljubljana

FORMATIVNO SPREMLJANJE PRI POUKU ZGODOVINE NA PRIMERU TEME OSAMOSVOJITEV SLOVENIJE

Tatjana Kreč

Miško Kranjec Primary School, Ljubljana

FORMATIVE ASSESSMENT DURING HISTORY LESSONS ON THE EXAMPLE OF SLOVENIA'S ATTAINMENT OF INDEPENDENCE

POVZETEK

Učno uro s formativnim spremljanjem v podporo učenju zgodovine sem načrtovala tako, da so bili učenci aktivni v vseh elementih formativnega spremljanja. V učnem procesu sem jih spodbujala h kritičnemu razmišljanju o procesu osamosvajanja Slovenije. Želela sem doseči, da bi razmišljali o narodni identiteti, o pomenu pripadnosti državi, v kateri živijo, da bi si pri učenju zgodovine zastavljali osebne cilje. Navajala sem jih na delo z večperspektivnimi zgodovinskimi viri, učili so se spremljati svoj napredek glede doseganja namenov učenja, sošolcem so dajali dobre in spodbudne povratne informacije, navajali so se na prevzemanje odgovornosti za svoje delo in učne dosežke.

Ključne besede: formativno spremljanje, povratna informacija, vrstniško vrednotenje, delo z viri, osamosvojitve Slovenije.

ABSTRACT

I planned a lesson with formative assessment to support the learning of history in a way that kept the pupils active in all formative assessment elements. During the learning process I encouraged them to critically reflect on the process of Slovenia's attainment of independence. I wanted to get them to start thinking about national identity, about the importance of affiliation with the country they are living in, and to set personal goals for learning history. I began accustoming the pupils to working with multiperspectival historical sources; the pupils were learning how to monitor their own progress in attaining the purposes of learning; they gave good and encouraging feedback to their classmates; and were getting used to taking responsibility for their work and their attainment.

Keywords: formative assessment, feedback, peer assessment, working with sources, Slovenia's attainment of independence

UVOD

Pri pouku zgodovine vključujem elemente formativnega spremljanja, ker želim, da so učenci pri delu aktivni in samostojni. Učence vključujem v načrtovanje in izvedbo pouka. Glede na skupne cilje si določijo osebne cilje učenja, ki jim sledijo skozi učni proces. Tako prevzemajo odgovornost za svoje delo. Svoj napredek spremljajo s pomočjo kriterijev uspešnosti, ki izhajajo iz učnih ciljev (namenov učenja), ki so si jih zastavili.

Ob koncu učnega procesa podam povratno informacijo. Namen take informacije je, da jim pojasnim, kaj so opravili odlično in kje imajo še možnosti, da izboljšajo svoje delo in potenciale ter tako dosežejo napredek.

Tako pri učnem procesu kot pri oblikovanju kriterijev uspešnosti in vrstniškem vrednotenju spodbujam tudi vrstniško sodelovanje. Tako razvijajo veščine sodelovanja in komuniciranja ter kritično mišljenje.

NAČRTOVANJE UČNE URE

Učencem sem razumljivo, to je v obliki namenov učenja, predstavila učne cilje sklopa Osamosvojitve Slovenije iz obvezne teme devetega razreda Slovenci v 20. in 21. stoletju. Nameni učenja za vsebinsko znanje so bili zasnovani tako, da so se učenci in učenke učili:

- pojasniti vzroke za odločitev Slovencev za lastno državo Slovenijo;
- razložiti procese osamosvajanja Slovenije;
- opisati ustavno ureditev, ki so jo zapisali v dokumente osamosvojitve;
- razložiti mednarodne povezave Slovenije.¹

Nameni učenja za procesno znanje učnega sklopa pa so bili, da so se učenci in učenke učili:

- s pomočjo učbenika in drugih zgodovinskih virov oblikovati mnenje in sklepe o dogodkih ob osamosvojitvi Slovenije;
- s primerjavo večperspektivnih zgodovinskih virov kritično oceniti vzroke, potek in posledice osamosvojitve Slovenije (jugoslovanski, slovenski vidik);
- razviti in izkazati spretnost izbiranja ključnih informacij iz zgodovinskih virov.²

Nameni učenja glede vrednot, ki so jih razvijali skozi učni sklop, pa so bili, da so se učenci in učenke učili:

- z analizo večperspektivnih virov pojasniti proces osamosvajanja Slovenije s spoznavanjem različnih pogledov;
- razviti zavest o narodni identiteti s poznavanjem dogodkov, ki so pripeljali do samostojnosti Slovenije.³

IZVEDBA UČNE URE

Pri izvedbi učne ure sem uporabila bralno učno strategijo VŽN (Kaj že vem?, Kaj se želim naučiti?, Kaj sem se naučil/naučila?).

Učna ura je temeljila na individualnem delu in delu z večperspektivnimi zgodovinskimi viri. Elementi formativnega spremljanja so bili vključeni v učni proces s ciljem, da so bili učenci aktivni in odgovorni za svoje delo.

¹ Program osnovna šola. Zgodovina. Učni načrt. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo, 2011, str. 24.

² Prav tam, str. 26–27.

³ Prav tam, str. 26.

V uvodnem delu učne ure so učenci izpolnili obrazec *Moje učenje*. Zapisali so, kaj o tej temi že vedo in kaj želijo še izvedeti. Zapisali so tudi svoje osebne cilje (namene učenja).

Tako sta bila vključena naslednja elementa formativnega znanja:

- preverjanje predznanja,
- določanje osebnih ciljev (namenov učenja).

Dokazi učenja so bili:

- rešena rubrika *Moje učenje*,
- izpolnjeni delovni listi,
- izpolnjen obrazec za refleksijo.

Pri izvedbi formativnega spremljanja so učenci najprej načrtovali osebne cilje (namene učenja) glede na skupne s pomočjo posebnega obrazca z naslovom *Moje učenje*.

Obrazec *Moje učenje*

OSAMOSVOJITEV SLOVENIJE

1. Zapiši, kaj že veš o njeni poti v samostojnost. Izpolni tabelo.

Kaj veš o samostojnosti Slovenije?	
Zapiši štiri dogodke, ki jih veš glede osamosvajanja Slovenije.	

2. Kaj želiš še izvedeti o osamosvajanju Slovenije in samostojni slovenski državi?

3. Določi osebne cilje namene učenja (vsaj dva) glede poti, ki so vodile v samostojno slovensko državo.

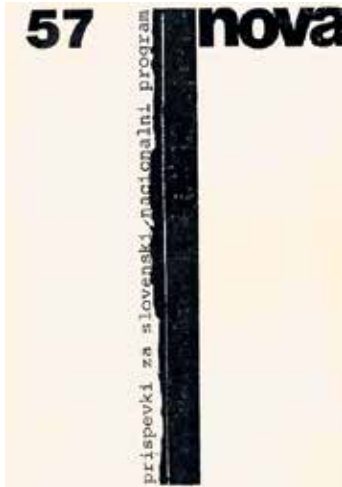
Nato so učenci določili dokaze uspešnosti dela. Sledil je pogovor o njihovih ugotovitvah.

V nadaljevanju je sledilo sodelovalno učenje s pomočjo zgodovinskih virov. Učencem sem razdelila učne liste za samostojno delo. S pomočjo pisnih virov so iskali ključne vsebine, ki se nanašajo na proces osamosvajanja Slovenije.

Učenci so predstavili svoje ugotovitve. Razvila se je debata, ki sem jo po potrebi usmerjala. Poudarek je bil na narodni pripadnosti in na demokratičnih procesih pri oblikovanju samostojne države. Učili so se s pomočjo delovnega lista z naslovom *Osamosvojitev Slovenije*.

DELOVNI LIST OSAMOSVOJITEV SLOVENIJE

1. Nova revija je bila politično zelo liberalna. S svojimi prispevki je kritizirala tedanjo komunistično oblast.

Nova revija 57 s podnaslovom »Prispevki za slovenski nacionalni program« s programom slovenske osamosvojitve in demokratizacije je bila posebna izdaja Nove revije, intelektualne revije, ki je izšla januarja 1987.

Vir 1: Naslovnica 57. številke Nove revije.

Zakaj je bila Nova revija št. 57 ob izidu tako sporna za uradne oblasti, da so jo prepovedali?

2. Majniška deklaracija 1989

Vir 2: Majniška deklaracija 1989. (Vir: Muzej novejše zgodovine Slovenije.)

a) Kdo se je podpisal pod Majniško deklaracijo?

b) S pomočjo vira 2 ugotovi zahteve podpisnikov in jih razloži s svojimi besedami.

3. Aprila 1990 so v Sloveniji potekale prve večstrankarske volitve, na katerih je zmagal DEMOS.

Vir 3 (Vir: Muzej novejšje zgodovine Slovenije.)

a) Razloži kratico Demos. V pomoč je vir 3.

Rezultati prvih demokratičnih volitev v družbenopolitični zbor skupščine SR Slovenije leta 1990

Ime liste	Nosilec liste	Odstotek glasov	Število poslancev
Stranka demokratične prenove	Ciril Ribičič	17,3	14
Zveza socialistične mladine Slovenije	Jožef Školč	14,5	12
Slovenski krščanski demokrati	Lojze Peterle	13,0	11
Slovenska kmečka zveza – Ljudska stranka	Ivan Oman	12,6	11
Slovenska demokratična zveza	Dimitrij Rupel	9,5	8
Zeleni Slovenije	Dušan Plut	8,8	8
Socialdemokratska stranka Slovenije	Jože Pučnik	7,4	6
Socialistična stranka Slovenije	Viktor Žakelj	5,4	5
Slovenska obrtniška stranka	Franc Golja	3,5	3

Leta 1990 so potekale tudi volitve novega predsednika SR Slovenije, na katerih so kandidirali Milan Kučan, Jože Pučnik, Ivan Kramberger in Marko Demšar. Prvi krog ni prinesel zmagovalca, zato je bil izveden še drugi krog z Milanom Kučanom in Jožetom Pučnikom. Zmagaj je Milan Kučan z 59 odstotki glasov. (Povzeto po različnih virih.)

Vir 4 (Vir: Arhiv Republike Slovenije.)

b) Kakšen je bil rezultat prvih večstrankarskih volitev? V pomoč je vir 4 in učbenik na str. 97.

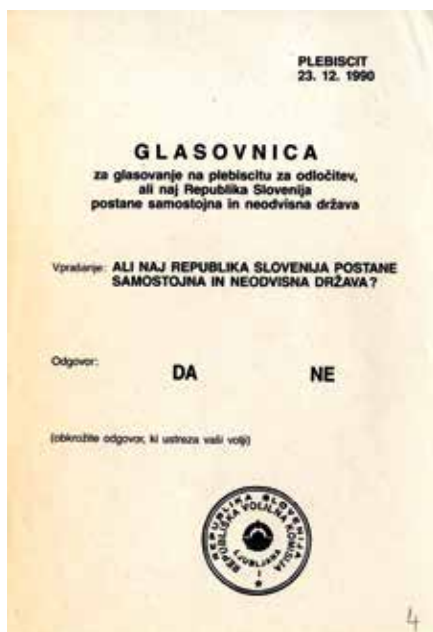
c) Dobili smo tudi novo vodstvo v državi. K fotografijam dopiši ime in priimek pomembnih mož iz časov osamosvajanja ter njihovo javno funkcijo leta 1990.

(Vir: Muzej novejšje zgodovine Slovenije, foto: Tone Stojko)

4. Dne 23. 12. 1990 je bil izveden plebiscit.

a) O čem so odločali volilni upravičenci?

b) V učbeniku poišči rezultat plebiscita in ga pojasni s svojimi besedami.

Vir 5: Glasovnica na plebiscitu o samostojni in neodvisni Sloveniji 23. 12. 1990. (Vir: SI AS 1210, Zbirka plebiscit 1990.)

5. Pot v samostojnost Slovenije

Preberi vir 6, ki se nanaša na samostojnost in neodvisnost Slovenije.

TEMELJNA USTAVNA LISTINA O SAMOSTOJNOSTI IN NEODVISNOSTI REPUBLIKE SLOVENIJE

I

Republika Slovenija je samostojna in neodvisna država.

Za Republiko Slovenijo preneha veljati ustava SFRJ.

Republika Slovenija prevzema vse pravice in dolžnosti, ki so bile z ustavo Republike Slovenije in ustavo SFRJ prenesene na organe SFRJ. Prevzem izvrševanja teh pravic in dolžnosti se uredi z ustavnim zakonom.

II

Državne meje Republike Slovenije so mednarodno priznane državne meje dosedanje SFRJ z Republiko Avstrijo, z Republiko Italijo in Republiko Madžarsko v delu, v katerem te države mejijo na Republiko Slovenijo, ter meja med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško v okviru dosedanje SFRJ.

III

Republika Slovenija zagotavlja varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin vsem osebam na ozemlju Republike Slovenije, ne glede na njihovo narodno pripadnost, brez sleherne diskriminacije, skladno z ustavo Republike Slovenije in z veljavnimi mednarodnimi pogodbami.

Italijanski in madžarski narodni skupnosti v Republiki Sloveniji in njunim pripadnikom so zagotovljene vse pravice iz ustave Republike Slovenije in veljavnih mednarodnih pogodb.

IV

Ta ustavni akt začne veljati z razglasitvijo na skupni seji vseh zborov Skupščine Republike Slovenije.

Št. 001-02/91-12/2

Ljubljana, dne 25. junija 1991.

Skupščina Republike Slovenije

Predsednik

(Vir: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=DRUG74>, dostop: 24. 10. 2017.)

dr. France Bučar l. r.

a) S svojimi besedami pojasni vsebino Temeljne ustavne listine?

b) Pojasni uvodne besede Kučanovega govora ob razglasitvi samostojnosti.

»Spoštovani državljani Republike Slovenije, danes so dovoljene sanje, jutri je nov dan.«
(Kučanov nagovor na razglasitvi samostojnosti Republike Slovenije, 25. junija 1991.)

c) Navedena datuma sta povezana s samostojnostjo Slovenije. Pojasni kako.

26. 12.: _____

25. 6.: _____

Učenci so svoje ugotovitve zapisali v povzetku z uporabo navedenih ključnih besed.

SUVERENOST, DEMOKRACIJA, MAJNIŠKA DEKLARACIJA, DEMOS, PLEBISCIT

Povzetek

Nato učenci ponovno preberejo svoje osebne cilje, ki so si jih zastavili na začetku učne ure. V pogovoru preverimo, ali so jih dosegli. Uspešnost svojega dela zapišejo v obrazec za refleksijo.

Svoje delo so ocenili kot uspešno, saj so rešili naloge učnega lista, jih predstavili vrstnikom ter usvojili novo znanje o procesu osamosvajanja Slovenije.

Obrazec za refleksijo

Refleksija

To je pomembno vedeti, ker _____

Dokazal/-a sem, da _____

Najtežji del naloge je bil _____

Zdaj se počutim ... _____

Učencem sem podala tudi povratno informacijo o uspešnem poteku učenja in kakovosti učnih dosežkov.

Moja vloga je bila usmerjati in spremljati samostojno delo učencev. Spodbujala sem jih k razmišljanju o pomembnosti osamosvojitvenih procesov. Premik sem videla v razvijanju narodne identitete. Tudi učenci druge narodnosti so razmišljali o pozitivni vlogi naše države za njihovo osebno življenje.

SKLEP

Formativno spremljanje vključujem v svoje delo, ker opažam napredek samostojnega dela pri učencih. Učenci postajajo pri delu z zgodovinskimi viri bolj kritični. Znajo poiskati ključne besede in sodelovati s vrstniki. Učenci sodelujejo pri načrtovanju dela. Menim, da so bolj uspešni zaradi formativnega spremljanja, ker sami spremljajo svoj napredek pri učnem procesu.

VIRI IN LITERATURA

Osamosvojitveni dokumenti, ki jih hranita Arhiv Republike Slovenije in Muzej novejšje zgodovine Slovenije:

Glasovnica na plebiscitu 23. 12. 1990.

Letak Demos.

Majniška deklaracija 1989.

Fotografije dr. Franceta Bučarja, Lojzeta Peterleta in Milana Kučana.

Program osnovna šola. Zgodovina. Učni načrt. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo, 2011.